

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Vztah mezi ideologií a rétorickou/politickou praxí vybrané
politické strany - TOP 09**

Bartoš Dominik

Plzeň 2023

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická
Katedra politologie a mezinárodních vztahů
Studijní program Politologie
Studijní obor Politologie

Bakalářská práce
Vztah mezi ideologií a rétorickou/politickou praxí vybrané
politické strany - TOP 09

Bartoš Dominik

Vedoucí práce:

PhDr. Petr Krčál, Ph.D

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2023

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2023

.....

Tímto bych rád poděkoval vedoucímu mé bakalářské práce, PhDr. Petru Krčálovi, Ph. D. za vedení práce, cenné rady a připomínky, které mi během psaní poskytl. Dále bych rád poděkoval své rodině a všem přátelům, kteří mě podporovali během studia a psaní této práce.

Obsah

Úvod	6
1. Teoretická část	9
1.1. Konzervatismus.....	9
1.2. Křesťanská demokracie.....	22
1.3. Představení komparačních kritérií	25
2. Analytická část	27
2.1. Programová východiska a principy strany	27
2.2. Volební program: volby 2010 do Poslanecké sněmovny	29
2.3. Volební program 2013 volby do Poslanecké sněmovny.....	32
2.4. Volební program 2017 volby do Poslanecké sněmovny.....	36
2.5. Volební program 2021 volby do Poslanecké sněmovny.....	39
2.6. Shrnutí zmiňování komparačních kritérií v programech	45
Závěr	49
Seznam použité literatury	53
Seznam použitých zdrojů	55
Seznam tabulek uvnitř textu	60
Resumé	61

Úvod

Tato bakalářská práce pojednává o vztahu mezi ideologií a rétorickou / politickou praxí vybrané politické strany - TOP 09. TOP 09 byla registrována u Ministerstva vnitra České republiky 26. června 2009 (Ministerstvo vnitra České republiky 2023). Ustavující celostátní sněm strany se konal 27. a 28. listopadu 2009 v TOP HOTELU Praha. Na tomto sněmu byl zvolen předsedou strany Karel Schwarzenberg a 1. místopředsedou Miroslav Kalousek. Následovala volba místopředsedů, členů předsednictva, členové výkonného výboru a revizní komise (Langšádlová 2009). V roce 2015 byl předsedou strany zvolen Miroslav Kalousek, který stranu v roce 2009 založil společně s Karlem Schwarzenbergem. Karel Schwarzenberg je od roku 2015 čestným předsedou TOP 09 (TOP 09 nedatováno, a). Od roku 2019 je předsedkyní strany Ing. Markéta Pekarová Adamová (TOP 09 nedatováno, b). TOP 09 staví na tradicích křesťansko-židovské evropské kultury. Jedná se o demokratickou a konzervativní stranu. Úsilím TOP 09 je, aby Česká republika byla v Evropské unii respektovaným členem (TOP 09 2021). Mezi programová východiska a principy patří tradice, odpovědnost a prosperita (TOP 09 nedatováno, c).

Práce bude rozdělena do dvou hlavních částí. První část, tedy teoretická část, se bude zabývat umístěním strany na politickém spektru. Pomocí studia odborné literatury charakterizují deskriptivní metodou konzervatismus, který je pod tímto názvem znám na Západě znám od roku 1830, ačkoliv jeho podstata existovala daleko dříve než slovní vyjádření (Nisbet 2011: 17). V této kapitole věnované konzervatismu jsem popsal jeho etablování a myšlenky Edmunda Burka, na které později navazují další významní tradicionalisté. Vývoj konzervatismu popisují jak na území Velké Británie, tak na evropském kontinentu, na území USA, kde zmiňují jeho šíření do Demokratické a Republikánské strany. Krátce zmíním i vývoj konzervativního myšlení v Asii, Africe a Jižní Americe. V práci se také budu věnovat názorům na tradici, nedokonalost člověka, organickou společnost, hierarchii a autoritu, majetek, které se pak stanou i kritériem pro analytickou část. Mezi ideologii strany patří i křesťanská demokracie, proto budu i tento pojem

charakterizovat v samostatné kapitole. Zmíním její hlavní myšlenky a vztah s politickými stranami v Evropě. Dále zmíním vliv církve na Sametovou revoluci a případné problémy, kterými si církev musela v komunistických podmínkách projít. Poslední odstavec této kapitoly se bude věnovat vzniku KDU-ČSL a odchodu Miroslava Kalouska a založení TOP 09.

Analytická část, tedy druhá část bakalářské práce, se bude věnovat rozboru východisek zmíněných v teoretické části na příkladu vybrané politické strany - TOP 09. Programová východiska a principy a hodnotové desatero porovnam s rétorickou a politickou praxí členů strany. Jelikož strana od svého založení prošla již čtyřmi volbami do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, porovnam volební programy mezi sebou a také s programovými východisky a principy. Mým předpokladem je, že bych mohl v předvolebních programech najít možný odklon od konzervativních hodnot. TOP 09 je součástí Evropské lidové strany a má své zástupce v Evropském parlamentu, proto se zaměřím i na rétorickou praxi europoslanců. Jejich rétorickou praxi bych následně porovnal s programovými východisky a principy. Pro svou analýzu jsem si vybral 6 komparačních kritérií, které budou představeny v kapitole 1.3. Představení komparačních kritérií. Přítomnost těchto kritérií jsem hledal ve volebních programech z roku 2010, 2013, 2017, 2021 a také v programových východiscích a principech strany. Pro větší přehlednost analytické části jsem rozdělil programy a programová východiska do podkapitol po jednotlivých volebních obdobích. Na konci každé podkapitoly zmíním výsledek voleb.

Cílem této bakalářské práce je zjistit, zda-li TOP 09 ve svých programech vychází z konzervativní ideologie.

Téma bakalářské práce je zaměřeno na možnou změnu ideologií, které strana reprezentovala od dob svého založení s ohledem na změnu ve vedení strany po zvolení Markéty Pekarové Adamové předsedkyní TOP 09. Práce je zajímavá v tom, že ukazuje vztah mezi ideologickou a politicko-rétorickou praxí TOP 09. V této souvislosti si pokládám následující otázky:

- 1) Nastala změna ideologie v průběhu existence strany?
- 2) Jak ideologicky ovlivnil program vstup TOP 09 do předvolební koalice SPOLU?
- 3) Na jakých pozicích politického spektra se aktuálně TOP 09 nachází?
- 4) Jak se daří naplňovat předvolební program koalice SPOLU v aktuálním volebním období, kdy je TOP 09 jednou z vládnoucích stran?

Informace k vypracování bakalářské práce jsem čerpal převážně z odborné literatury, která se zabývá konzervatismem. Velice přínosné pro mou bakalářskou práci byla i vyjádření různých vrcholných politiků TOP 09 v médiích a jelikož žijeme v době, kdy jsou populární sociální sítě, tak i na sociálních sítích. Dalším zajímavým zdrojem informací byla i oficiální internetová stránka TOP 09 a koalice SPOLU, odkud jsem mohl čerpat programová východiska a hodnoty strany. K pochopení současné ideologie a některých programových bodů mně dopomohly informace sdělené ústně členy TOP 09.

1. Teoretická část

1.1. Konzervatismus

Součástí politického jazyka se stal konzervatismus kolem roku 1830 v Anglii. Edmund Burke však jeho filozofickou podstatu definoval v roce 1790 v knize *Úvahy o revoluci ve Francii*. V dějinách myšlení není časté, aby byla soustava myšlenek tak závislá na jedné osobě a jedné události, jako je moderní konzervatismus na Edmundu Burkovi a jeho vystoupení proti Francouzské revoluci (Nisbet 2011: 13–14). Dílem *Úvahy o revoluci ve Francii* Burke založil nový ideologický směr, kde dokázal pomocí literárního umění vylíčit hrozby, které moderní doba přináší ve jménu svobody (Valeš 2007: 236).

V posledních dvou stoletích jsou nejdůležitější myšlenky konzervatismu pouze rozšiřováním myšlenek, které Burke pronesl k revoluční Francii. Burke si byl vědom, že v podstatě evropskou revolucí byla revoluce Francouzská, ale na potvrzení této myšlenky se muselo počkat až na práce tradicionalistů Bonalda, de Maistra a Tocquevilla. V jejich pracích je výrazně konstatována důležitost feudalismu a dalších historicky vyvinutých struktur jako je patriarchální rodina, obec, církev, cech a region, které během 17. a 18. století z evropského politického myšlení téměř vymizely, kvůli centralizujícímu a individualizujícímu vlivu filozofie přirozeného práva. Středem zájmů ve spisech Hobbese, Locka a Rousseaua bylo téma krušné reality individua, kdežto okrajově a téměř vždy s nepřátelským podtextem se věnovali tradiční společnosti a její historicky vyvinuté seskupení. Do pozadí byla zatlačena problematika institucí (Nisbet 2011: 13–14).

Evropské konzervativce uchvátila také průmyslová revoluce, která vybavila nejdříve Evropu, a poté i zbytek světa parními a spřádacími stroji. Na průmyslové proměny v Anglii a později také na kontinentě reagovali konzervativci okamžitě. Náboženské a filozofické hnutí, tedy dvě silná hnutí, způsobila velké obavy konzervativců. Mnoho konzervativců se obávalo wesleyanismu¹, jako náboženského hnutí, které by mohlo způsobit nebezpečí pro státní anglikánskou církev ve Velké Británii (Nisbet 2011: 28–36).

Jelikož se konzervativní myšlení přizpůsobovalo tradicím a různým národním kulturám, tak nabývalo nejrůznějších podob. Z myšlenek Edmunda Burka rozsáhle čerpal britský konzervatismus. Edmund Burke slepě neodmítal změny, ale prosazoval změny uvážlivé, které by bylo možné zachovat (Heywood 2005: 79–80). Burke napomáhal zachování britské ústavy s její tradiční dělbou moci. Podle Hookera, Locka a Montesquiea bylo toto uspořádání zdaleka nejpříznivější svobodě a řádu ze všech evropských systémů a o jejich argumentaci se úvahy Burke opíraly. O zachování ještě širší ústavy, ústavy celé civilizace, usiloval Burke (Kirk 2000: 36). Britští konzervativci v 19. století obhajovali politické a sociální uspořádání, které prošlo změnami během anglické revoluce v 17. století, zejména svržení absolutní monarchie. Tyto změny ovlivnily i další konzervativní strany v Commonwealthu. Odlišná a více autoritářská podoba vznikla na evropském kontinentu, kde ještě v průběhu 19. století existovaly autoritářské monarchie. Tato forma konzervatismu hájila monarchii a zaostalé hodnoty autokracie. Demokratické konzervativní strany vznikly po 2. světové válce v Německu a Itálii, kde konzervativci přijali na evropském kontinentu politickou demokracii a sociální reformy (Heywood 2005: 79–80).

¹ Jednalo se o náboženské hnutí, které bylo dílem Johna Wesleye. Nejdříve bylo nazýváno wesleyanismem, později známější jako metodismus. Prohlašovat o wesleyanismu, že postrádal revoluční impulsy a neměl revoluční vliv by bylo nepřesné, jelikož u mnoha jeho zastánců se revoluční potenciál skrýval (Nisbet 2011: 34–35).

O konzervatismu v českých podmínkách můžeme podle filozofa Jana Patočky, nebo historika Jana Křena mluvit jen stěží. Roger Scruton, ale naopak napsal, že ačkoliv není mezi Čechy nálepka konzervatismu oblíbená, myslí si, že máme velmi konzervativní kulturu, která je prosycená duchem místa a vědomím toho, že drobné práce pro společnost a přirozené vztahy jsou důležitější než utopie, které často ohrožovaly svět (Hanák 2007: 11–12). Konzervativní myšlení v USA je ztotožňováno s tradicionalismem. Toto myšlení reprezentoval Irving Kristol, Daniel P. Moynihan, Norman Podhoretz, Nathan Glazer. Z realistického pohledu na přirozenost člověka vychází jejich konzervativní filozofie (Mikš 2020). V USA byli ovlivněni konzervativními hodnotami málo. V jejich politické kultuře a systému vládnutí se odráží liberální a pokrokové hodnoty. Politici z Demokratické i Republikánské strany se označení konzervativci bránili. Konzervativní názory začali zástupci jednotlivých částí obou stran používat až od 60. let 20. století. V Demokratické straně tyto názory šířili jižní demokraté a v Republikánské straně to byla část napojená na senátora Barryho Goldwatera, která v 70. a 80. letech podporovala Ronalda Reagana jako guvernéra státu Kalifornie a mezi lety 1981 - 1989 jako prezidenta USA (Heywood 2005: 80).

Přesné vymezení zformování konzervativní ideologie mimo Evropu a Severní Ameriku je obtížnější. Politická hnutí, která vznikla v Asii, Africe a Jižní Americe se snažila zachovat tradiční životní styl a čelit změnám. Tato hnutí se ale málokdy odvolávala na konzervativní hodnoty. Japonská Liberálně konzervativní strana představuje možnou výjimku. Od roku 1988 tato strana dominovala japonské politice. Cílem strany je podporovat zdravý soukromý sektor, jelikož je úzce spojena se zájmy podnikatelských subjektů. Mezi další cíle strany patřilo uchování tradičních japonských hodnot a zvyků. Konzervatismus může mít populisticko-autoritářský charakter. Tento typ byl za vlády Peróna v Argentině a Chomejního v Íránu, kdy byl nastolen režim, který byl založen na silné autoritě centra. U témat jako je ekonomický pokrok, nacionalismus a obrana tradičních hodnot se režim snažil získat podporu lidových mas (Heywood 2005: 80). Vztah konzervatismu ke kapitalismu jako socio-ekonomickému a civilizačnímu typu byl historicky

proměnlivý. Burke, který se inspiroval Adamem Smithem pozitivně hodnotil přijetí tržní ekonomiky, v rámci které se konzervatismus vyvinul od kritických postojů. Posun liberalismu směrem k sociálním obsahům je patrnější v průběhu prvních tří poválečných desetiletí (Mikš 2020).

Od 70. let 20. století byl konzervatismus výrazně oživen. V mnoha zemích se tou dobou dostává znovu k moci politická pravice. Vlády Margaret Thatcherové ve Spojeném království a Ronalda Reagana ve Spojených státech amerických byly v tomto směru neobyčejně významné. Byla praktikována neobvykle radikální a ideologická varianta konzervatismu. Tato varianta byla označována jako Nová pravice. V myšlenkách Nové pravice bylo čerpáno z ekonomiky volného trhu. Tyto myšlenky jasně ukazovaly existenci hranic uvnitř konzervatismu. Podle tvrzení některých komentátorů nepatří „thatcherismus“, „reaganismus“ a Nová pravice ke konzervativní ideologii, jelikož na ně měla vliv klasická liberální ekonomie. Nová pravice zůstává součástí konzervativní ideologie, ačkoliv zpochybnila tradiční konzervativní pohledy na ekonomiku. Konzervatismus byl ovlivněn liberálními idejemi, to nám jasně ukázalo nadšení Nové pravice pro volný trh. Konzervatismus zahrnuje řadu proudů, stejně jako všechny jiné politické ideologie (Heywood 2005: 80–81).

V době vrcholné vlády Margaret Thatcherové se v akademických kruzích nesla zášť vůči konzervativní straně a premiérce. Novinové sloupky v The Times, které psal Scruton pravidelně na její podporu byly pokládány ze strany jeho akademických kolegů za akt zrady (Scruton, Dooley 2016: 96–97). Na univerzitách se v roce 1980 o konzervativních myšlenkách nemluvalo a například marxistický filozof z University College London Jerry Cohen je považoval za obzvláště urážlivé. V univerzitní knihovně nebylo možné najít ani jednu knihu od žijících konzervativních myslitelů, jako byli Michael Oakeshott či Friedrich Hayek. Panovalo tam přesvědčení, které v akademické sféře přetrvává doposud, že je konzervativní postoj něco špatného (Scruton, Dooley 2016: 88–89).

Obecně by bylo možné definovat konzervatismus jako myšlení, nebo hnutí, snažící se udržet stávající společenské, hospodářské a politické zřízení a hodnoty, na nichž si toto ustavení zakládá. Konzervatismus sice odmítá převratné změny, ale není proti změnám umírněným. Cílem těchto změn musí být postupné zesílení či rozmach stávajícího systému (Rouček 1993: 27-28). Podle britského filozofa Michaela Oakeshotta konzervatismus nedisponuje obecně platnou teorií, ale je spíše sklonem k přesnosti a střízlivosti v jednání. Zacházet s věcmi opatrně se učí díky uplatňování tohoto sklonu. Cílem je získat z věcí co nejvíce, aniž by požadoval změnu za každou cenu. Chtivé zmocňování věcí, nebo jejich rychlé zbavování je konzervativcům cizí. V době, kdy neprobíhají žádné velké inovace, nejsou konzervativci neznepokojeni, jelikož nemají sklony k myšlení, že se nic neděje, pokud se nedělají velké změny. Jako každý rozumný člověk uznává, že některé změny jsou nevyhnutelné, některé vedou ke zlepšení, jiné ke zhoršení situace. Spíše, než hledat něco nového má podle Oakeshotta konzervativně založený člověk tendenci užívat si a libovat si v tom, co je k dispozici (Fiala, Mikš 2019: 36–37).

Konzervatismus není jen o obdivování všeho minulého a tradičního. Současnost oceňuje v důsledku rozsáhlé znalosti minulosti, nikoliv jen na základě souvislosti přítomnosti a minulosti, nebo že by ji považoval za znamenitější než jakoukoliv jinou alternativu (Fiala, Mikš 2019: 36–37). Představu, že úkolem vlády je manipulovat s lidským životním prostředím tak, aby vylepšila mravy lidí konzervativci odmítají. Podle jejich domněnek není lidská povaha určena prostředím. Příliš široká témata sociální pomoci jsou podle konzervativců plýtvání penězi a má to za následek nárůst vládní moci, která pokračuje tak dlouho dokud není dosaženo stavu, kdy ztrácí veškerý smysl rozlišení mezi totalitárním a demokratickým systémem (Stankiewicz 1993: 108–109).

Díky sklonu uchovávat věci, chrání konzervativci vlastní identitu a udržují si schopnost úměrně a rozumně jednat. Každá změna může přinést přínos, ale znamená ztrátu orientace, proto bychom neměli věci a vztahy zbrkle a zbytečně měnit. Oakeshott tvrdí, že konzervativci mají sklony preferovat skutečnost před výmyslem, existenci před možným, známé před neznámým, omezené před neomezeným, vyzkoušené před nevyzkoušeným, pohodlné před dokonalým, blízké před vzdáleným, dostatečně před nadbytečným. Zásluhou těchto sklonů jsou podle Oakeshottova žáka Boba Tyrella konzervativci se světem spokojenější, než levicoví aktivisté (Fiala, Mikš 2019: 37).

Pro konzervativce je modelem pro organizaci společnosti a státu tradiční rodina, která je založená na principech nábožnosti. Osobní svoboda je pro konzervativce nejlépe zajištěná existencí tradičních organizací, které vznikly kvůli potřebám občanů, nad nimiž stojí autoritativní stát, stejně jako nad tradiční rodinou stojí autoritativní otec. Dnešní konzervatismus odmítá zestátnění společnosti, tedy rozšiřování státní moci do soukromého života (Rouček 1993: 27-28). Rozumná a konzervativní je snaha o zachování věcí, o kterých víme, že nejsou nahraditelné. Do veřejného života proniká pocit, že vše se má a může změnit, to je součástí politického boje mezi konzervativci a progresivisty o uchování, nebo boření institucí manželství, rodiny, škol, politických stran a vládních orgánů. Tyto instituce prošly v průběhu let určitým vývojem a zdokonalováním. Pro zachování společenského řádu jsou tyto instituce nezbytné (Fiala, Mikš 2019: 45).

Předmětem sporů a diskuzí byla povaha konzervativní ideologie. Častým tvrzením o konzervativcích je, že se s větší jistotou staví proti něčemu, než vystupují ve prospěch něčeho. Jako jakási negativní filozofie se v tomto smyslu konzervatismus líčil. Klást odpor změně, nebo se ke změnám stavět nedůvěřivě je jejím smyslem. Politickým postojem spíše než ideologií by byl konzervatismus v případě, že by sloužil jako prudká obrana *statutu quo*. Za konzervativní lze považovat mnoho lidí ve smyslu, že se staví proti změnám, ale nelze o nich říct, že by se hlásili ke konzervativnímu politickému přesvědčení (Heywood 2005: 81–82).

Pokud budeme označovat konzervatismus jako ideologii, můžeme tím pobouřit konzervativce, kteří často své názory prezentují jako stav mysli, nebo zdravý rozum, než jako ideologii. V roce 1912 popsal konzervatismus lord Hugh Cecil jako přirozenou dispozici lidského intelektu. Konzervativci zaujímali spíše tradicionalistický politický postoj, než politiku založenou na nějakém principu. Svě myšlení konzervativci raději opírají o zkušenosti a dějiny než o abstraktní principy. Konzervatismus by se měl prezentovat jako určitá ideologie, protože vychází z charakteristického souboru politických názorů na společnost, ve které lidé žijí a na důležitost jasně vymezeného souboru politických hodnot. Pro konzervativce jsou nejdůležitější názory na tradici, nedokonalost člověka, organickou společnost, hierarchii a autoritu, majetek (Heywood 2005: 81–82).

Veškeré způsoby a styly zvykového chování, obřady a participace na institucionálním životě chápeme pod pojmem tradice. Cokoliv se při tradici děje, děje se tak z určitého důvodu, nikoliv mechanicky a tím je tradice charakteristická. Důvodem je to, co už se stalo, ne to co bude (Scruton 1993: 51–52). Tradice je hlavním tématem, které se neustále vrací. Někteří konzervativci mají za to, že svět stvořil Bůh, proto tradiční zvyky a postupy budou považovat za dané Bohem. Ve společnost utvářenou zákonem toho, kdo nás stvořil, věřil například Edmund Burke. Ovšem projev boží vůle v tradici, lze tvrdit od 18. století stále obtížněji. Za tradici bez nutného poukazování na její božský původ se staví většina konzervativců. Důvěrně známé tradice evokující bezpečí a sounáležitost zahrnují všechny zvyky a sociální praktiky (Heywood 2005: 82–84). V každé organizaci společnosti, kde se člověk k něčemu vztahuje, vzniká, působí a vynucuje si respekt tradice. Jednání v duchu tradice je jednání nyní, ale podle chování, které bylo úspěšné v minulosti. Všechny běžné praktické postupy, které slouží jednotlivci k vymezení jeho bytí, musí tradice zahrnovat (Scruton 1993: 51–55).

Filozofií o nedokonalosti člověka je konzervatismus v mnoha směrech. Konzervativci ve svých teoriích tvrdí, že lidé jsou nedokonalí a nemohou se stát dokonalými. Izolace a nestability se podle konzervativců lidé nejvíce obávají. Konzervativce k vyzdvihování významu společenského řádu, pořádku a k podezíravosti vůči přitahování svobody vedla přesvědčení, že jednotlivci touží po bezpečí a sounáležitosti. Zárukou pro stálost a předvídatelnost lidského života je řád. Konzervativci byli ochotni obětovat svobodu ve jménu sociálního řádu, protože svoboda umožňuje lidem tvořit změny a nejistoty (Heywood 2005: 84). Když lidé mluví o svobodě a my máme poznat co mají skutečně na mysli, musíme podle Burka prozkoumat jejich specifické požadavky, které vznášejí (Fellows 1996: 72).

Podle konzervativců chtějí lidé patřit ke společnosti. Jednotlivce nelze vyřadit z určité společnosti. Společnost jednotlivcům poskytuje bezpečí a dodává jim smysl. Společnost konzervativci chápou jako organismus fungující ve vzájemné provázanosti. V konzervativní obhajobě tradičních hodnot, rodiny a národa se zřetelně projevují ideje organicismu. Za základní společenskou instituci a jakýsi model ostatních společenských institucí pokládají konzervativci rodinu, která vznikla za účelem přivést děti na svět a vychovávat je. Podmínkou stability společnost je pro konzervativce zdravý rodinný život (Heywood 2005: 86-89).

Volnou vazbu mezi státem a občanskou společností požadují konzervativci a zároveň chtějí, aby nebylo na stát nahlíženo jako na prostředek, ale na cílovou hodnotu, stejně tak pohlížejí na občanskou společnost. Ve společnosti si v určité míře vzájemně sousedé zasahují do svých věcí. Když existuje zasahování, můžeme mluvit i o nějaké formě vlády, tedy i o státu. Jelikož konzervativci mají úctu k ústavě, vzpírají se jednání, které by v praxi, nebo teorii vedlo k oddělení občanské společnosti od státu. V ústavě konzervativci vidí zděděné zásady života státu a v něm strážce a vyjádření jeho existence (Scruton 1993: 60–63). Nelze předpokládat, že v každé společnosti platí stejné svobody. Společenským a morálním tvorem je člověk od přirozenosti a jako takový se dožaduje práv pro sebe i pro ostatní v každé

společnosti. Neexistuje žádný univerzální pojem svobody. V rámci nějakého konkrétního společenského řádu existuje jen právo být svobodným (Fellows 1996: 72–73).

Společnost je podle konzervativců od přirozenosti hierarchická, tudíž se vyznačuje určitou sociální stupňovitostí. Jako nedosažitelná a nežádoucí se odmítá společenská rovnost, protože majetek, moc a status jsou rozděleny nerovně. Nevyhnutelným rysem organické společnosti je nerovnost. Stejně jako orgány v lidském těle plní různé funkce, tak i různé skupiny tvořící dohromady společnost, mají konkrétní roli. Mýtem je skutečná společenská rovnost, jelikož přirozená nerovnost bohatství a společenského postavení ve společnosti existuje. Zdůrazňováním autority konzervativci posilují víru v hierarchii. Autorita podle nich vzniká přirozeně, je nezbytná a prospěšná, jelikož každý potřebuje být řízen a podporován (Heywood 2005: 89-90).

Jedním ze dvou ústředních pojmů konzervativní filozofie je vedle majetku autorita. Podle konzervativců nesmí být autonomie a práva důležitých společenských skupin a vrstev nikdy omezena státem. Tyto principy z konzervatismu nikdy nevytizely, snad jen v dobách krize a politické nutnosti. Podle významných konzervativních myslitelů, jako byli např. Voegelin, Oakeshott, Tocqueville, se musí stát zdržet zásahů v maximální možné míře do sociálních, morálních a ekonomických záležitostí a musí dělat maximum možného pro posílení funkce rodiny, dobrovolných sdružení a obce. U konzervativců se nelze domnívat, že by byli zastánci slabé ústřední vlády. Tocqueville dával důraz na silnou a jednotnou vládu. Administrativa musí být decentralizovaná, lokalizovaná a upozaděná (Nisbet 2011: 64–84).

Posledním z výše zmíněných důležitých názorů je názor na majetek. Obrovský význam má pro konzervativce majetek. Podle liberálů se projevují zásluhy v majetku. Schopnost nahromadit určité bohatství má ten, kdo usilovně pracuje. Toto láká ty konzervativce, kteří považují za významnou ekonomickou pobídku schopnost nashromáždit majetek (Heywood 2005: 90–91). V roce 1915 napsal Paul Elmer More, že pro civilizovaného člověka je vlastnické právo důležitější než právo na život. Soukromé vlastnictví má v konzervativní teorii do značné míry římský charakter². Majetek je v lidské civilizaci více než vše ostatní podmínkou lidského člověčenství a lidské nadřazenosti nad veškerým světem přírody. Ve zvyklostech a zákonech prvorozenectví a svěřenství spočívá celá podstata konzervativního pojetí majetku. Účelem bylo zabránit tomu, aby se proměnil v nejisté a možná jen dočasné vlastnictví jednotlivce a ochránit rodinný charakter majetku (Nisbet 2011: 96–117).

Základní obsah politických dějin tvoří vztah lidských skupin k pozemkům. Nejedná se jen o půdu, ale přeci jen se více jedná o hmatatelný majetek, než o finanční majetek. Půdu v demokratických společnostech berou lidé jako komoditu, u které je zajímavá její tržní hodnota. Koncem 19. století konstatoval George Bernard Shaw, že kapitalismus často kritizují konzervativci více neúprosně než marxističtí socialisté. Nedotknutelnost majetku vždy nekompromisně hájila filozofie konzervatismu, a to bez ohledu na různorodé postoje konzervativců na kapitalismus. Podle Russela Kirka je každý konzervativce přesvědčený o neoddelitelném spojení majetku a svobody (Nisbet 2011: 96–117). Hluboká souvislost je mezi seberealizací člověka a soukromým vlastnictvím. Stálost je důležitou stránkou vlastnictví, je chápáno jako něco trvalého. Na soukromý majetek a rodinu se konzervativci dívají, jako na instituce, které spolu stojí a padají (Scruton 1993: 133–136).

² V zákonech římské republiky a prvotních zákonech římského práva je podstatou a jádrem pojmu familia majetek, který je podle zákona o rodinném vlastnictví v dědičném vlastnictví (Nisbet 2011: 98-99).

Po druhé světové válce v západní Evropě dokázali konzervativci uchovat význam jen tam, kde byla slabá konfliktní linie státu a církve. Na Maltě a Islandu, v Irsku a Velké Británii se daly identifikovat velké konzervativní formace. Malé a středně velké konzervativní strany na evropském kontinentu se udržely ve Finsku, Švédsku, Norsku a Dánsku. K modelu silného sociálního státu a hledání konsensu projevovaly strany příklon v tomto období. V posledních desetiletích 20. století pootevřely konzervativním stranám větší prostor společensko-politické změny a krize některých křesťanských demokracií. Jejich celkový význam vzrostl, a umožnil jim hrát úspěšnou roli catch-all party. Přispěla k tomu i schopnost přizpůsobit se podmínkám jednotlivých zemí, různým myšlenkovým směrům začleněnými starší národní konzervativní tradicí (Hloušek, Kopeček 2010: 185).

Konzervativci v Československu v rámci protikomunistických aktivit projekt moderní společnosti či modernismu, který měl být předpokladem změny lidské přirozenosti skrze politiku, v zásadě odmítají. To bylo v 70. letech 20. století zásadním vodítkem při vzniku hlavního opozičního hnutí, Charty 77. Ačkoliv nebyla Charta 77 konzervativní, ale modernistický projekt, který byl postavený na představě univerzalistických lidských práv, byli mezi signatáři i konzervativci. Mezi konzervativní chartisty, kteří si uvědomovali problematiku konceptu lidských práv patří například bývalý komunista Petr Pithart. Dalším významným konzervativcem a chartistou byl Václav Benda. Jako jediné možné vyjádření občanského nesouhlasu je vnímána Charta 77 a pro mnohé konzervativní chartisty jde o kompromis, který jsou ochotni uzavřít s modernisty (Hanák 2007: 271–273).

Optimismus u konzervativců způsobil konec 20. století. Konzervatismu se podařilo prosadit protržní vládnutí a zvrátit prostátní vládnutí, které fungovalo v části 20. století, zejména po roce 1945. Největším úspěchem konzervatismu byla porážka socialismu. Rozkvět a šíření doktrín stranících tržnímu hospodářství a tradicionalistických politických doktrín přineslo zhroucení komunismu ve východní Evropě. Na dominanci neokonzervativní směsice volného trhu a silného státu je veřejná politika 21. století připravena, poté co ve 20. století byly prezentovány socialistické omyly jako centrální plánování a sociální kapitalismus. Zesílení tendencí ve prospěch velkých korporací a proti welfare politikám bylo nejjasněji patrné v USA, zejména za George W. Bushe. Vnitřní bezpečnost a posílení odhodlání zvyšovat vojenskou kapacitu zdůraznil nástup globálního terorismu (Heywood 2005: 108-109).

Odporem vůči kontrole ze strany státu se konzervatismus definoval ve 20. století. Po zhroucení socialismu nastala otázka, jakou roli si může zachovat v postsocialistickém věku. Konzervativci mohou navzdory ekonomickým a politickým slabinám tržně orientovaného neoliberalismu zjistit, že je těžší ideje Nové pravice odhodit, než bylo je osvojit. Pragmatickou reakcí na stále menší volební a politické úspěchy konzervatismu bylo přijetí principů Nové pravice, ale znamenalo to výraznou zálibu v nekonzervativních principech. Na slabý vnitřní odpor vůči svým snahám přetvořit se znovu do podoby životaschopného ideologického projektu narážel konzervatismus v minulosti, zatímco v budoucnosti tomu tak být nemusí (Heywood 2005: 109-110).

Vliv na opatrnější vztah konzervativců k evropskému integračnímu procesu měl jejich výrazný nacionální rozměr. Prvotně politický rozměr má jejich nedůvěra k evropskému integračnímu procesu. Konzervativní politici, včetně těch nejznámějších euroskeptiků, jako byla Margaret Thatcherová, jsou v ekonomické oblasti zastánci vytvoření jednotného trhu. Mezinárodní demokratická unie, která má velmi omezený reálný význam, je zastřešující strukturou světových konzervativních stran. V Evropě představovala nejvýznamnější strukturu konzervativců Evropská demokratická unie (EDU). EDU byla založena na konci 70. let 20. století a v porovnání s EPP vykazovala volnější organizační strukturu. Nejen konzervativní strany, ale i některé křesťanskodemokratické strany, jako byla Rakouská lidová strana, nebo německá CDU, patřily mezi zakládající členy. Členové EPP a EDU se tak částečně překrývali. Ke vzniku společné frakce v Evropském parlamentu s názvem Evropská lidová strana - Evropští demokraté (EPP-ED) došlo v průběhu 90. let po zintenzivnění spolupráce (Hloušek, Kopeček 2010: 186 - 187).

1.2. Křesťanská demokracie

Jednou z nejdůležitějších politických ideologií byla křesťanská demokracie, která je součástí vlád po celé Evropě. Z hlediska specifické výzvy je křesťanská demokracie snahou o smíření moderní demokracie a křesťanství. Mezi hlavní principy křesťanské demokracie patří závazek k doktríně personalismu, to je požadavek na respektování důstojnosti osob ze strany politické autority. Dalším důležitým principem je hlášení se k popularismu. Křesťanští demokraté, berou politickou komunitu jako komunitu přirozenou, která je složená z mnoha dílčích komunit, ty jsou teologicky seřazené k obecnému dobru. Závazek k demokracii se odvozuje z konsociačního institucionálního rámce a hledá závazek mezi společenskými skupinami a zájmy (Pinkoski 2020).

Křesťanská demokracie odmítá, že by jediným nositelem suverenity byl stát a potvrzuje princip subsidiarity. Tedy, že by měla rozhodovat vždy nejnižší instituce, která může rozhodnout. Sociální a ekonomické otázky vidí optikou sociálního kapitalismu, jedná se o střední cestu mezi liberálním kapitalismem a socialismem. Pro politiku je platnou a nezbytnou náboženskou inspirací křesťanská demokracie, bez ní upadne člověk zpět do ateistického materialismu, který byl ve 20. století zničující. Nátlak na nevěřící odmítá v křesťanské demokracii koncepci náboženské svobody, to ovšem neznamená, že by stát neměl žádnou povinnost v náboženských záležitostech. Jako svobodu vykonávat křesťanskou víru chápe náboženskou svobodu křesťanská demokracie. Prosazovat konkrétní duchovní cíl je povinností státu. Náboženská výchova je nedílnou součástí principu lidské osobnosti, proto je přirozenou povinností státu ji podporovat. Tvrzení, že křesťanská demokracie byla pohlcena liberalismem a je tak odsouzena k zániku je mylné. Přestože někdy v Evropě křesťanskodemokratické strany ve volbách neuspějí, jejich myšlenky jsou stále aktuální, jelikož jsou základem evropské politické kultury (Pinkoski 2020).

Ke krajně pravicovému populismu směřuje v Evropě rostoucí počet křesťanských voličů. Prostřednictvím lekce z historie se Invernizzi Accetti snaží tyto voliče přilákat zpět do liberálního centra. Mnoho křesťanů, kteří byli znepokojeni vzestupem militantního ateistického komunismu a mající malou víru v jejich ochranu demokracií ve 30. letech 20. století, vzhlíželo k fašistickým hnutím. Fašistická hnutí však svou moc využívala k útokům na náboženství. Křesťanům by to mělo dát lekci, že krajní pravice pro ně nebyla přátelská. Podle Accettiho to vyžaduje oživení demokratického vedení polemiky mezi středo-levicovými a středo-pravicovými stranami, kde se většinou historicky křesťanskodemokratické strany nacházely (Pinkoski 2020). Křesťanskodemokratické strany stojí před dilematem, jestli se vrátit k sociálně konzervativním kořenům, což je v neprospěchu se spojením s levicí, nebo zůstat u demokratické dialektiky, ale trpět pohybem svých voličů ke stranám, které tvrdí, že tyto principy lépe uplatňují ve svém společenském a politickém životě (Pinkoski 2020).

Při realizaci vlastních cílů a prosazování zájmů je pro úspěšnost církve rozhodujícím faktorem její pozice v politickém a sociálním systému. K rozpoznání role, kterou církve v konkrétním systému zaujímá, slouží volba vhodných strategií (Fiala 2007: 71). Křesťanské strany slouží jako prostor pro realizaci a prosazování zájmů nábožensky identifikovaných občanů. Pro křesťanské strany jsou věřící občané členskou a voličskou základnou. Pro tyto strany byla vždy výhodou i participace ve vlivné stranicko-politické rodině evropských křesťanskodemokratických stran (Fiala 2007: 97–98). Proces rozvolňování vazby s církvemi a křesťanskými postoji lze dobře pozorovat na velkých křesťanských stranách v západní Evropě. Strany se postupně mění v občanské konzervativní nebo liberální strany, kde pouze určité křídlo sdružuje voliče a členy, pro které je důležité náboženství v politických otázkách (Fiala 2007: 137).

K formování křesťanskodemokratických stran v Evropě dochází po roce 1945. Nejvýznamnější byla Křesťanskodemokratická unie (CDU) v Západním Německu a Křesťanskodemokratická strana (DC) v Itálii. K evropské integraci a decentralizaci pomohl křesťanským demokratům pozitivní vztah k principu subsidiarity (Heywood 2005: 95–96). Před Sametovou revolucí v listopadu 1989 a krátce po ní byla v Československu církev vnímaná jako jeden z nejdůležitějších opozičních aktérů a jako významná společenská síla. Právě k Sametové revoluci velmi výrazně přispěla církev, nebo alespoň některé její části (Fiala 2007: 48–49). V postkomunistických podmínkách musely křesťansko demokratické strany čelit výrazně změněné situaci. V době komunismu měla na strany dopad akcelerace sekularizace (Hloušek, Kopeček 2010: 168–170).

Konkurence několika křesťanskodemokratických stran se projevila v Čechách, na Slovensku i ve Slovinsku. V Československu na přelomu 80. a 90. let působila Československá strana lidová (ČSL), ta musela prezentovat své odstrižení od spolupráce s komunisty a konkurovat nastupující Křesťanskodemokratické straně (KDS). Před volbami v roce 1990 přišla ČSL s projektem integrace křesťanských stran do jednoho politického subjektu. Vznikla tak volební koalice ČSL a KDS s názvem Křesťanské a demokratické unie (KDU). Na přelomu března a dubna 1992 došlo ke sloučení ČSL a KDU a byl přijat nový název Křesťanská a demokratická unie-Československá strana lidová (KDU-ČSL). Mezi lety 1998–2009 se v KDU-ČSL vystřídalo šest lídrů strany. V roce 2009 odešli z KDU-ČSL někteří středopravicově orientovaní představitelé, jako např. Miroslav Kalousek, který založil novou konzervativní stranu TOP 09 (Hloušek, Kopeček 2010: 168–170).

1.3. Představení komparačních kritérií

Jak už bylo výše zmíněno, konzervatismus bychom mohli definovat jako myšlení, nebo hnutí, snažící se udržet stávající společenské, hospodářské a politické zřízení a hodnoty, na nichž si toto ustavení zakládá (Rouček 1993: 27-28). Tudíž analyzuji předvolební programy TOP 09, kde se zaměřím na to, jak se k těmto hodnotám staví. Pro konzervativce jsou nejdůležitější názory na tradici, nedokonalost člověka, organickou společnost, hierarchii a autoritu, majetek (Heywood 2005: 81–82). Scruton popisuje tradici jako veškeré způsoby a styly zvykového chování, obřady a participace na institucionálním životě (Scruton 1993: 51–52), kdežto Heywood vnímá tradici u konzervativců v souvislosti s Bohem (Heywood 2005: 82–84). Scruton tvrdí, že konzervativci mají úctu k ústavě a vidí zděděné zásady života státu a v něm strážce a vyjádření jeho existence (Scruton 1993: 60–63).

Nisbet ve své knize *Politický konzervatismus sen a realita* píše, že jedním ze dvou ústředních pojmů konzervativní filozofie je vedle majetku autorita. Podle významných konzervativních myslitelů, jako byli např. Voegelin, Oakeshott, Tocqueville, se musí stát zdržet zásahů v maximální možné míře do sociálních, morálních a ekonomických záležitostí a musí dělat maximum možného pro posílení funkce rodiny, dobrovolných sdružení a obce. (Nisbet 2011: 64–84). Vztah konzervatismu ke kapitalismu jako socio-ekonomickému a civilizačnímu typu byl historicky proměnlivý. Burke, který se inspiroval Adamem Smithem, pozitivně hodnotil přijetí tržní ekonomiky (Mikš 2020).

Vliv na opatrnější vztah konzervativců k evropskému integračnímu procesu měl jejich výrazný nacionální rozměr. Prvotně politický rozměr má jejich nedůvěra k evropskému integračnímu procesu, ačkoliv v ekonomické oblasti jsou zastánci vytvoření jednotného trhu (Hloušek, Kopeček 2010: 186-187). Toto jsou podle mého názoru nejdůležitější kritéria pro analytickou část, se kterými bych chtěl pracovat a pokusím se je najít v předvolebních programech TOP 09, potažmo v programu koalice SPOLU. TOP 09 se přímo na svých webových stránkách v programových východiscích a principech zmiňuje o tradici, proto bude zajímavé porovnat, jak s tímto pojmem pracuje strana v porovnání s tím, jak o ní psali Scruton nebo Heywood (srov. TOP 09 nedatováno, c).

K dosažení cíle práce a zodpovězení výzkumných otázek, jsem si z teoretické části věnované konzervatismu stanovil následující kritéria, která budu následně používat v analytické části:

1. tradice
2. nedokonalost člověka
3. organická společnost
4. hierarchie a autorita
5. majetek a soukromé vlastnictví
6. tržní ekonomika

2. Analytická část

2.1. Programová východiska a principy strany

Tradici, o které píše Scruton v knize Smysl konzervatismu, jako o stylu zvykového chování, které bylo úspěšné v minulosti (Scruton 1993: 51–55) a Heywood v knize Politické ideologie, tedy tradice, kde je hlavním tématem Bůh (Heywood 2005: 82–84), zmiňuje TOP 09 jako jeden ze tří bodů v programových východiscích a principech strany. V tomto bodě se strana popisuje jako konzervativní, jejíž politický život vychází z tradic evropské křesťansko-židovské kultury. Proto bude strana dbát na morální hodnoty, které jsou obsaženy v duchovním odkazu a tradicích. Na základě ideálů svobody a humanismu, které v České republice přežily přes období totality je TOP 09 stranou demokratickou. Českou kulturu chce strana zachovat a rozvíjet pro další generace ve všech oblastech s vědomím, že kulturní dědictví oživí a kulturu dovede na vyšší úroveň otevřenost novým myšlenkám (TOP 09 nedatováno, c).

Jak již bylo zmíněno v teoretické části, podle konzervativců chtějí lidé patřit ke společnosti, jelikož jim přináší pocit bezpečí (Heywood 2005: 86-89). Organickou společnost lze také u TOP 09 najít v programových východiscích a principech strany, konkrétně v bodě odpovědnost. Za svobodu a bezpečí všech lidí nese svůj díl odpovědnosti také Česká republika. Spojenecké závazky vnímá TOP 09 jako příspěvek na bezpečnost v České republice, nikoliv pouze jako závazek vůči spojencům při řešení mezinárodních konfliktů. Dále ji najdeme v bodě prosperita. Mír, mezinárodní stabilita a bezpečí jsou v prosperující společnosti základní podmínkou důstojného života. Evropská unie by měla mít v globálním světě dostatečně silný a jednotný hlas a TOP 09 je přesvědčena, že je to v zájmu občanů České republiky. Proto podporuje dohody a procesy, které k tomu vedou. Jako zásadní podmínku bezpečnosti Evropy i celého světa považuje TOP 09 za stejně důležitou podmínku i udržování a rozvíjení euroatlantických vztahů (TOP 09 nedatováno, c).

Tržní hospodářství, které jak už jsem psal v teoretické části pozitivně hodnotil Edmund Burke (Mikš 2020), najdeme v programových východiscích a principech strany v bodě prosperita. Svobodný trh vymezený jasnými a přehlednými pravidly je jediným nástrojem vedoucím k prosperitě a blahobytu. Na dodržování pravidel dohlíží efektivně fungující instituce, která je odpovědná tomu, kdo ji zřizuje. Se svobodnějším trhem, ale musí být přísnější pravidla. Filozofii o nedokonalosti člověka lze také najít v programových východiscích a principech strany v bodě prosperita, kde strana uvádí, že podmínkou k dosažení zisku musí být dodržování práv a etického jednání. Před právem a morálkou nemůže mít zisk přednost (TOP 09 nedatováno, c).

2.2. Volební program: volby 2010 do Poslanecké sněmovny

Program pro volby do Poslanecké sněmovny parlamentu České republiky v roce 2010 byl TOP 09 předkládán voličům jako předvolební, ale napsán byl ve stylu programového prohlášení vlády, jelikož je podle nich nejjednoznačnějším závazkem ucházení se o důvěru voličů, stejně jako vláda žádá o důvěru v Poslanecké sněmovně. V případě, že by nebyla TOP 09 součástí vlády, předkládala by ho jako opoziční strana. Proto i já budu v následujících odstavcích používat slovo „vláda“. Program byl rozdělen do 11 kapitol. K potřebě mé analýzy budu čerpat z kapitol věnovaným hospodářské politice, zahraniční politice, sociální politice, boji s korupcí a kriminalitou, kulturní politice a médiím (TOP 09 2010).

V kapitole programu věnované hospodářské politice se dle mých vybraných kritérií věnuje strana tržní ekonomice, tak jak je definována v knize Politické ideologie, tedy důrazu na volný trh a silný stát (Heywood 2005: 108-109), tradici a organické společnosti. Jako jeden ze základních kamenů demokratické společnosti vnímá vláda fungující tržní prostředí. Soukromé podnikání a lidská tvořivost mohou pouze být zdrojem hospodářského růstu, veřejné výdaje nemohou být zdrojem hospodářského růstu. K dalšímu rozvoji budou soukromý sektor motivovat podmínky, které nastaví stát (TOP 09 2010). Konzervativci pokládají za základní jednotku organické společnosti rodinu, která vznikla za účelem přivést děti na svět a vychovávat je. Podmínkou stability společnost je pro konzervativce zdravý rodinný život (Heywood 2005: 86-89). Vláda navrhne zařadit prokazatelné náklady na služby spojené s domácími pracemi a hlídáním dětí mezi položky odečitatelné ze základu daně, jako podporu rodin s dětmi a možnosti co nejrychlejšího návratu žen k pracovní kariéře po narození dítěte (TOP 09 2010).

Tradici, tak jak o ní píše Heywood, tedy bez poukazování na božský původ a tradici evokující bezpečí a sounáležitost zahrnující všechny zvyky (Heywood 2005: 82–84), a Scruton, jednání v duchu tradice je jednání nyní, ale podle chování, které bylo úspěšné v minulosti (Scruton 1993: 51–55), najdeme v této kapitole v oblasti zemědělství, kde se vláda zaměří na zachování tradičního rázu krajiny, podpory konkurenceschopnosti zemědělství (TOP 09 2010).

V kapitole věnované zahraniční politice se dle mých vybraných kritérií věnuje strana organické společnosti (TOP 09 2010). Společnost jednotlivcům poskytuje pocit bezpečí a dodává jim smysl. Konzervativci chápají společnost, jako organismus fungující ve vzájemné provázanosti (Heywood 2005: 86-89). Z primárně ekonomických a bezpečnostních zájmů České republiky bude při prosazování zájmů v zahraniční politice vycházet vláda. Členstvím v NATO je garantována bezpečnost České republiky. Za záruku českého státu v Evropě považuje vláda Evropskou unii. Za významného obchodního partnera považuje vláda Rusko, a bude s ním prosazovat vztahy založené na vzájemném respektu. V kapitole věnované sociální politice se věnuje strana organické společnosti a hierarchii a autoritě. K návratu k hodnotám rodiny, rodinných vazeb a vzájemné odpovědnosti se vláda hlásí svou sociální politikou. Vláda bude prioritně podporovat rodiny, které jen nečekají na pomoc od státu. Vláda nechce motivovat rodiče k závislosti na sociálních dávkách, ale motivovat je k práci (TOP 09 2010).

Konzervativce k vyzdvihování významu společenského řádu, pořádku a k podezíravosti vůči přitahování svobody vedla přesvědčení, že jednotlivci touží po bezpečí a sounáležitosti (Heywood 2005: 84). Majetek je v lidské civilizaci více než vše ostatní podmínkou lidského človenství a lidské nadřazenosti nad veškerým světem přírody (Nisbet 2011: 96–117). Proto filozofii o nedokonalosti člověka a majetek řeší vláda v kapitole věnované boji s kriminalitou a korupcí, kdy Policii České republiky považuje vláda za klíčovou instituci ochrany života a majetku občanů. Pro posílení prevence proti násilí na dětech dojde k vybudování celostátního informačního systému včasné intervence. Systém bude zaměřený na

koordinování informací o ohrožených dětech. V kapitole kulturní politika a média najdeme ze stanovených kritérií zmínku o tradici, majetku a soukromém vlastnictví. Nový památkový zákon bude předložen vládou, jelikož ta vnímá památkovou péči jako komplexní ochranu památkového dědictví. Pro vlastnictví movitého a nemovitého kulturního dědictví vytvoří vláda příznivé podmínky. Náboženské společnosti a církve jako tradiční instituce, které jsou součástí společnosti, mají podle vlády historické a nezastupitelné postavení. Vláda bude podporovat tvůrčí projekty včetně tradiční lidové kultury (TOP 09 2010).

Tento program přinesl straně volební zisk 16,70 % a celkově se umístila na 3. místě za ČSSD a ODS. TOP 09 získala nejvíce hlasů ze všech stran v hlavním městě Praze. Po volbách měla TOP 09 v Poslanecké sněmovně 41 poslanců (Český statistický úřad nedatováno, a). Stala se členem vládní koalice s ODS a stranou Věci Veřejné, ve které měla TOP 09 pět ministrů (Vláda nedatováno, a).

2.3. Volební program 2013 volby do Poslanecké sněmovny

Program TOP 09 pro volby do Poslanecké sněmovny v roce 2013 je voličům předkládán jako volební. Oproti volbám v roce 2010 došlo ke změně rétoriky, kdy strana nepoužívá v programu výraz vláda, ale mluví o tom, co bude prosazovat jako TOP 09. Program se skládá z 12 kapitol. K potřebě mé analýzy budu čerpat z kapitol věnovaným svobodě a demokracii; kultuře, médiím a církvi; sociální politice, hospodářská politice, zahraniční politice a životnímu prostředí (TOP 09 2013).

V první kapitole věnované svobodě a demokracii zmiňuje TOP 09 preambuli Ústavy České republiky. Podle TOP 09 si zaslouží Ústava ČR největší respekt a úctu všech občanů ČR, a hlavně ústavních činitelů (TOP 09 2013). Zvyklostmi, tradicemi, principy spolu s psaným textem je dán ústavní pořádek, ten je TOP 09 odhodlaná bránit a nedovolit jeho účelové posouvání (TOP 09 2013). Toto vyjádření zapadá do mnou vybraného kritéria organické společnosti, jelikož konzervativci mají úctu k ústavě, vzpírají se jednání, které by v praxi, nebo teorii vedlo k oddělení občanské společnosti od státu. V ústavě konzervativci vidí zděděné zásady života státu a v něm strážce a vyjádření jeho existence (Scruton 1993: 60–63).

Další kapitola, kterou jsem z programu vybral je kapitola kultura, média a církev. V této kapitole můžeme najít z komparačních kritérií odkaz na tradice a tržní ekonomiku (TOP 09 2013). Tradici jako styl zvykového chování a participace na institucionálním životě (Scruton 1993: 51–52) a ve spojitosti s náboženstvím, kdy někteří konzervativci věří, že svět stvořil Bůh (Heywood 2005: 82–84) se TOP 09 věnuje následovně. Náboženské svobody bude TOP 09 vždy hájit. Ve 21. století budou plnit nezastupitelnou roli církev jako garant kulturní kontinuity. Vše, co dělá člověka člověkem v jeho rozměru filozofickém, právním, ekonomickém, estetickém, sociálním, mravním i osobním je kultura. Obnova, udržování a rozvíjení místních tradic je jeden z nejdůležitějších nástrojů kulturní politiky. V hudebním, filmovém a vydavatelském průmyslu, nebo i v dalších odvětvích

kulturního průmyslu hraje kultura a umění významnou národohospodářskou roli. Pro podnikatelskou sféru je kultura velkou příležitostí (TOP 09 2013).

V kapitole věnované sociální politice můžeme najít z komparačních kritérií organickou společnost a hierarchii a autoritu (TOP 09 2013). Hierarchie a autorita podle významných konzervativních myslitelů, jako byli např. Voegelin, Oakeshott, Tocqueville, znamená, že se musí stát zdržet zásahů v maximální možné míře do sociálních, morálních a ekonomických záležitostí a musí dělat maximum možného pro posílení funkce rodiny (Nisbet 2011: 64–84). V programu pak vidíme, že se TOP 09 snaží z těchto hodnot vycházet, když občanům, kteří se dostanou do nepříznivé životní situace, vyjadřuje TOP 09 svou solidaritu. Na počátku řešení této situace, ale musí být zapojení vlastních sil, přirozeným zdrojem pomoci je rodina a okruh blízkých. Poté má přijít na řadu pomoc od subjektů občanské společnosti. Stát má být až posledním zdrojem záchrany. Za vlastní zdraví, prozíravé zabezpečení na stáří, pracovní aktivity a péči o rodinu nese odpovědnost každý člověk. Podpora rodiny je prioritou TOP 09. Základem mezigenerační solidarity a budoucí prosperity společnosti je odpovědná výchova dětí. Peněžité pomoci v mateřství se má odvíjet od výdělku matky před nástupem na mateřskou a nemá být zastropována. Pomocí daňových zvýhodnění bude TOP 09 podporovat firemní školky a dětské skupiny (TOP 09 2013).

V kapitole věnované hospodářské politice můžeme najít z komparačních kritérií tržní ekonomiku, majetek a soukromé vlastnictví (TOP 09 2013), které má pro konzervativce nesmírný význam (Heywood 2005: 90–91). Vztah konzervatismu ke kapitalismu jako socio-ekonomickému a civilizačnímu typu byl historicky proměnlivý, Burke, který se inspiroval Adamem Smithem hodnotil přijetí tržní ekonomiky pozitivně (Mikš 2020). Pouze individuální tvořivost podnikatelských subjektů a soukromé investice zajistí trvalý hospodářský růst, zejména tvorbu nových pracovních míst. Vytvářením stabilního právního a daňového prostředí a omezením byrokratické zátěže na nezbytnou míru, může stát přispět k rozvoji ekonomiky. Uplatnění českých podnikatelských subjektů na jednotném

evropském trhu má stěžejní význam pro rozvoj české ekonomiky. Opravdu svobodný může být svobodný trh pouze tehdy, je-li vymezen přehlednými a jasnými pravidly. Nezbytné minimum morálky představuje dodržování pravidel, kterými by měly být vázány obě strany smluvního vztahu, tedy jak strana nabídky, tak strana poptávky. TOP 09 bude v dalším volebním období prosazovat, aby vstoupily v platnost v roce 2014 a 2015 daňové změny předložené v roce 2011, jedná se např. o zjednodušení odpisování majetku (TOP 09 2013).

V kapitole věnované zahraniční politice můžeme najít z komparačních kritérií organickou společnost a filozofii o nedokonalosti člověka (TOP 09 2013). Izolace a nestability se podle konzervativců lidé nejvíce obávají. Konzervativce k vyzdvihování významu společenského řádu, pořádku a k podezíravosti vůči přitahování svobody vedla přesvědčení, že jednotlivci touží po bezpečí a sounáležitosti (Heywood 2005: 84). Mír a mezinárodní stabilitu považuje TOP 09 za základní podmínku důstojného života v prosperující společnosti. Mnohem lépe se české národní zájmy obhájí v těsném partnerství u společného evropského stolu, než kritikou Evropské unie. Zásadní podmínkou bezpečnosti v Evropě a ve světě, je udržování a rozvíjení euroatlantických vztahů. TOP 09 pokládá dodržování závazků z členství v EU a NATO za samozřejmost garantující prosperitu a bezpečí České republiky. K prosazování principů a vymahatelnosti mezinárodního práva má vést česká zahraničně politická aktivita v OSN. Potenciálně významným ekonomickým partnerem je Ruská federace. Ovšem českou diplomacii musí vést ke zvýšené pozornosti politický režim Ruské federace, který vykazuje ne zcela srozumitelné právní prostředí a určité i autoritativní rysy (TOP 09 2013).

V kapitole životní prostředí můžeme najít z komparačních kritérií majetek a soukromé vlastnictví (TOP 09 2013). Nedotknutelnost majetku vždy nekompromisně hájila filozofie konzervatismu, a to bez ohledu na různorodé postoje konzervativců na kapitalismus. Podle Russela Kirka je každý konzervativce přesvědčený o neoddělitelném spojení majetku a svobody (Nisbet 2011: 96–117). Potřeby využívání uhlí na výrobu elektrické energie a tepla si je TOP 09 vědoma. Územní limity těžby uhlí je potřeba respektovat. V případě vážného ohrožení energetické bezpečnosti státu by bylo možné začít uvažovat o jejich prolomení. To lze uskutečnit po dohodě na celostátní úrovni a se souhlasem dotčených obcí, a na základě individuálního souhlasu vlastníků nemovitostí (TOP 09 2013).

TOP 09 v těchto volbách získala 11,99 % hlasů, což při přepočtu hlasů na mandáty znamenalo zisk 26 poslaneckých mandátů a skončila tak jako čtvrtá nejúspěšnější strana za ČSSD, ANO 2011 a KSČM. Nejvíce hlasů získala TOP 09 v Praze, kde se také stala nejúspěšnější stranou ze všech kandidujících stran a hnutí (Český statistický úřad nedatováno, b). Vládní koalici utvořila ČSSD s hnutím ANO 2011 a KDU–ČSL. TOP 09 byla v tomto volebním období v opozici (Vláda nedatováno, b). Od 12. prosince 2013 měla TOP 09 místopředsedu Poslanecké sněmovny, stal se jím Mgr. Petr Gazdík (Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky nedatováno, a).

2.4. Volební program 2017 volby do Poslanecké sněmovny

Program TOP 09 pro volby do Poslanecké sněmovny v roce 2017 je voličům předkládán jako volební. Strana používá podobnou rétoriku jako v programu v roce 2013. Program se skládá z 9 programových kapitol a závěrečného slova Karla Schwarzenberga. K potřebě mé analýzy budu čerpat z kapitol věnovaným sociální politice; bezpečí a zahraniční politice; hospodářské politice; občanské společnosti, kultuře a církvi (TOP 09 2017).

Organickou společnost, hierarchii a autoritu řeší TOP 09 v kapitole věnované sociální politice (TOP 09 2017). Heywood považuje za základní společenskou instituci a jakýsi model ostatních společenských institucí pokládají konzervativci rodinu, která vznikla za účelem přivést děti na svět a vychovávat je (Heywood 2005: 86-89). TOP 09 považuje za základ fungující společnosti soudržné rodiny, ve kterých dochází k výchově budoucích generací. Ve svém konání co nejsvobodnější a prosperující rodina je pro TOP 09 prioritou (TOP 09 2017). Jak již bylo uvedeno v teoretické části, přirozená nerovnost bohatství a společenského postavení ve společnosti existuje (Heywood 2005: 89-90). Na nerovnoměrně rozdělenou podporu rodiny do tří oblastí naráží i TOP 09 ve svém programu. Za prvé se jedná se o podporu služeb pro rodiny, ta je nedostačující. Za druhé je to podpora formou dávek, která je víceméně v pořádku a za třetí se jedná o daňové zvýhodnění rodin, které je na vysoké úrovni. TOP 09 chce tyto nedostatky odstranit a usnadnit skloubení pracovního nasazení s péčí o děti. Především ženy se nemají dostávat do situace náročné volby mezi rodinou a kariérou, jelikož je přirozené chtít rodinu i práci (TOP 09 2017).

Tržní ekonomiku a organickou společnost řeší TOP 09 v kapitole věnované bezpečí a zahraniční politice (TOP 09 2017). Podle konzervativců chtějí lidé patřit ke společnosti. Jednotlivce nelze vyřadit z určité společnosti. Společnost jednotlivcům poskytuje bezpečí a dodává jim smysl (Heywood 2005: 86-89). V zahraniční politice se odráží dramatická změna celého světa. Pod tlakem autoritářských mocností jako Číny nebo Ruska je mezinárodní politický řád. Bez

promyšlené a aktivní zahraniční politiky nelze dosáhnout bezpečnému rozvíjení České republiky. Členství v Evropské unii a Severoatlantické alianci je neotřesitelným a základním východiskem zahraniční politiky České republiky. Jako plnohodnotná politická společenství chápe TOP 09 EU a NATO. Pro rozvoj české společnosti je jejich osud klíčový. Pro českou ekonomiku je zásadní společný evropský trh. Existující bariéry na trhu chce TOP 09 odstranit a nedopustí vytvoření nových (TOP 09 2017).

Tržní ekonomiku řeší TOP 09 v kapitole hospodářská politika. Udržitelné zvyšování životní úrovně občanů České republiky je jedním z hlavních cílů politiky strany. Toho lze dosáhnout aktivitou českých občanů v roli podnikatelů, zaměstnanců soukromého a veřejného sektoru. Adekvátní pravidla tomu nastavuje a vymáhá stát. Vychází to z principu svobodného trhu, ten stojí na úsilí jednotlivce a je ohraničen jasnými a srozumitelnými pravidly. V této kapitole strana znovu zmiňuje závazky České republiky vůči spojencům v NATO a slibuje odvádění 2 % HDP na obranu. Z politických i ekonomických důvodů bude TOP 09 prosazovat, aby Česká republika během následujícího volebního období rozhodla o pevném a závazném vstupu do eurozóny. Společný evropský trh zajišťuje České republice prosperitu, proto je přijetí eura hospodářsky výhodné. Přijetí eura zvýší konkurenceschopnost českých firem a sníží jejich náklady (TOP 09 2017).

Tradici řeší TOP 09 v kapitole občanská společnost, kultura a církve (TOP 09 2017). Cokoliv se při tradici děje, děje se tak z určitého důvodu, nikoliv mechanicky a tím je tradice charakteristická. Důvodem je to co už se stalo, ne to co bude (Scruton 1993: 51–52). Pro soudržnost odolné společnosti je nesmírně důležitá kulturní identita, která je předávaná z generace na generaci. Kulturní identita České republiky je jasná, jedná se o evropské kulturní hodnoty a tradice humanismu, které pramení z židovsko-křesťanského duchovního odkazu a antiky. Obnova, udržování a rozvíjení místních tradic patří mezi nejdůležitější nástroje kulturní politiky. Odkazu předcházejících generací bude TOP 09 věnovat mimořádnou péči. Národním kulturním pokladem se rozumí historické

architektonické skvosty, odkaz minulých generací shromážděný v galeriích a muzeích, Česká filharmonie a Národní divadlo. Filozofii o nedokonalosti člověka, majetku a soukromému vlastnictví se TOP 09 věnuje v kapitole zemědělství a venkov. Základním úkolem je zajištění bezpečných a kvalitních potravin. Podporování musí být především malí a střední producenti, lokální podniky. Klíčem k přilákání mladých zemědělců je podpora malých a rodinných firem (TOP 09 2017).

V těchto volbách získala TOP 09 5,31 % hlasů a zaznamenala tak druhý nejhorší výsledek mezi stranami, které překročily 5% volební klauzuli. Po přepočtu hlasů na mandáty získala 7 poslaneckých mandátů. Nejvíce se straně dařilo znovu v Praze, ale už ani tam tentokrát nedokázala získat největší počet hlasů ze všech kandidujících stran (Český statistický úřad nedatováno, c).

2.5. Volební program 2021 volby do Poslanecké sněmovny

27. října 2020 došlo k podepsání memoranda o spolupráci mezi TOP 09, ODS a KDU–ČSL. Toto memorandum podepsala Markéta Pekarová Adamová, Petr Fiala a Marian Jurečka. Podle nich bude hlavním úkolem vlády vyvést Českou republiku z krize. Ta byla způsobena dlouholetou nekompetentností a neschopností vlády Andreje Babiše, která neřešila problémy České republiky a nezvládla koronavirovou krizi. Po volbách jsou strany připraveny převzít odpovědnost za další vývoj České republiky. Podle Markéty Pekarové Adamové dávají strany najevo svým podpisem, že chtějí vyhrát volby a vytvořit zodpovědnou vládu. Podle Petra Fialy bylo dalším důvodem ke spojení i naděje pro občany, že nebude zemi ovládat populismus, lži a prázdné sliby. Podle Mariana Jurečky má konstruktivní spolupráce smysl v rodinách, v práci, v běžném životě, a ještě více je zapotřebí při efektivní správě státu (Vaněk 2020, a).

Vstup TOP 09 do předvolební koalice s ODS a KDU–ČSL, byl výkonným výborem TOP 09, jakožto nejvyšším orgánem strany, schválen 19. listopadu 2020 (Vaněk 2020, b). Na tiskové konferenci konané 9. prosince 2020 byl představen koaliční slogan „Jdeme do toho SPOLU“ a ideová východiska spolupráce (Vaněk 2020, c). K podepsání koaliční smlouvy koalice SPOLU došlo 11. dubna 2021. Spolupráci demokratických stran vyžaduje současná politická a společenská situace, proto strany kandidují společně. Vůli členské základny vstoupit do předvolební koalice potvrdila podle svých slov Markéta Pekarová Adamová svým podpisem (Vaněk 2021, a).

K představení programu s názvem SPOLU dáme Česko dohromady a jednotlivých krajských kandidátek došlo 30. dubna 2021 (Vaněk 2021, b). Oficiální část kampaně byla zahájena 19. května 2021 v Brně na Moravském náměstí (Vaněk 2021, c). Koalice SPOLU měla připravenou i kampaň pro mladé voliče s názvem Mám hlas, jejíž hlavní tvář měl být Dominik Feri. Pro podezření z násilného jednání na ženách se z politiky stáhl. Koalice SPOLU zapracovala znovu společně s mládežnickými organizacemi TOP 09, ODS a KDU–ČSL na nové kampani pro

mladé voliče, tentokrát s názvem Jdeme volit. Ta byla představena 4. srpna 2021 v Praze (Bartoníček – Dohnalová – Doubravová 2021).

Volební program koalice SPOLU se skládá z 5 hlavních kapitol, SPOLU pro bohatší Česko, SPOLU pro udržitelný rozvoj, SPOLU pro zdravou rodinu, SPOLU pro chytrý stát a SPOLU pro bezpečnou zemi. Na začátku každá kapitoly programu je vždy nejdříve pár programových hesel, a ty jsou následně na dalších stranách detailněji rozebrány. Pro mou analýzu se budu zabývat kapitolou věnované bohatšímu Česku, udržitelnému rozvoji, zdravé rodině a bezpečné zemi (ODS – KDU-ČSL – TOP 09 2021).

Tržní ekonomiku řeší koalice SPOLU v kapitole věnované bohatšímu Česku (ODS – KDU-ČSL – TOP 09 2021). Vztah konzervatismu ke kapitalismu jako socio-ekonomickému a civilizačnímu typu byl historicky proměnlivý. Burke, který se inspiroval Adamem Smithem pozitivně hodnotil přijetí tržní ekonomiky v rámci, které se konzervatismus vyvinul od kritických postojů (Mikš 2020). Koalice vytvoří atraktivní prostředí pro klíčové ekonomické partnery. Malým a středním podnikům a živnostníkům usnadní co nejvíce život. Česká republika se nestane rukojmím rizikových zemí jako je Rusko a Čína. K tradici odpovědného hospodaření a vyrovnaných rozpočtů se musí Česká republika vrátit pomocí zpřísnění pravidel fiskální ekonomiky. Koalice chce pomocí modernizace burzy přilákat nové investory. Podnikatelům bude také umožněno vést účetnictví v eurech. Pro občany pak bude efektivnější soukromé penzijní spoření. Koalice chce efektivnější řízení na partnerství veřejného a soukromého sektoru při stavbě dálnice D4, a po jejím dokončení a vyhodnocení projektu zváží případné další využití tohoto nástroje u dopravních staveb (ODS – KDU-ČSL – TOP 09 2021).

Tradici, tržní ekonomiku a majetek řeší koalice SPOLU v kapitole pro udržitelný rozvoj (ODS – KDU-ČSL – TOP 09 2021). Veškeré způsoby a styly zvykového chování, obřady a participace na institucionálním životě chápeme pod pojmem tradice (Scruton 1993: 51–52). Důvěrně známé tradice evokující bezpečí a sounáležitost zahrnují všechny zvyky a sociální praktiky (Heywood 2005: 82–84). Národním dědictvím jsou lesy, ty nemohou být jen továrnou na dřevo. Bude proto podporována jejich ekologická funkce. Green Deal je pro Českou republiku příležitost, jak modernizovat českou ekonomiku pomocí investic do udržitelného rozvoje, čistých a obnovitelných zdrojů. Pro inovativní české firmy je to velká příležitost. Koalice zpřísní protierozní legislativu a bude motivovat zemědělce ke zmenšování půdních bloků (ODS – KDU-ČSL – TOP 09 2021).

Obrovský význam má pro konzervativce majetek (Heywood 2005: 90–91). Základní obsah politických dějin tvoří vztah lidských skupin k pozemkům. Půdu v demokratických společnostech berou lidé jako komoditu, u které je zajímavá její tržní hodnota (Nisbet 2011: 96–117). Koalice pro usnadnění přístupu majitelů k jejich pozemkům, zadržetí vody v krajině, a zpomalení eroze podpoří koalice komplexní pozemkové úpravy, na které vyčlení ze státního rozpočtu 3 miliardy Kč ročně. Zodpovědnost za stav krajiny bude převedena na ty, kdo v ní hospodaří, toho bude docíleno novelou zákona o ochraně zemědělského půdního fondu. Zlepšení kvality ovzduší ve městech bude dosaženo podporou elektromobility. Rozsáhlá modernizace infrastruktury a technologický pokrok zajistí dostupnost elektromobility. Hierarchii a autoritu lze v této kapitole také najít a to, když se koalice věnuje podpoře spolkové činnosti jako jsou myslivci, včelaři, rybáři a hasiči (ODS – KDU-ČSL – TOP 09 2021).

Majetek a organickou společnost řeší koalice SPOLU v kapitole SPOLU pro zdravou rodinu (ODS – KDU-ČSL – TOP 09 2021). Za základní společenskou instituci a jakýsi model ostatních společenských institucí pokládají konzervativci rodinu, která vznikla za účelem přivést děti na svět a vychovávat je. Podmínkou stability společnost je pro konzervativce zdravý rodinný život (Heywood 2005: 86-89). Přístup ke kvalitnímu a dostupnému bydlení stále nemá příliš mnoho rodin a mladých lidí. Kvalitnější legislativa, spolupráce veřejného a soukromého sektoru je cestou ke zvýšení nabídky na trhu s bydlením. Lidé mají najít pro svou životní fázi a konkrétní situaci vhodné bydlení, proto bude podporován rozvoj nájemního, vlastnického i družstevního bydlení. S důrazem na potřeby mladých rodin, seniorů nebo sociálně a zdravotně oslabených podpoří koalice přímé investice samospráv do výstavby nájemního bydlení. Stabilní rodina je pro rozvoj společnosti nejdůležitější, proto bude koalice podporovat flexibilnější pracovní podmínky (ODS – KDU-ČSL – TOP 09 2021).

Tradice řeší koalice SPOLU v podkapitole vzdělaná a kulturní společnost (ODS – KDU-ČSL – TOP 09 2021). Veškeré způsoby a styly zvykového chování, obřady a participace na institucionálním životě chápeme pod pojmem tradice (Scruton 1993: 51–52). Koalice bude podporovat vytváření a rekonstruování galerií, muzeí, divadel a koncertních sálů. Příjmy z cestovního ruchu budou provázány s financováním regionální kultury a péče o památky. Muzea a galerie pečující o hmotné kulturní dědictví a připomínají dějiny a oběti totalitních režimů 20. století budou podporovány. Nabídka vzdělávání v oblasti kultury bude propojena se školními programy. Filozofii o nedokonalosti člověka se věnuje koalice SPOLU v podkapitole sport a aktivní život. Na několik let dopředu musí být předvídatelné a transparentní financování sportu. Ve státním rozpočtu bude vytvořen program na podporu sportovních akcí. Programy umožňující sportování na všech úrovních – rekreační, vrcholové i výkonnostní budou upřednostňovány. Ze státního rozpočtu budou vyčleněny finance pro kluby, talentované sportovce a trenéry (ODS – KDU-ČSL – TOP 09 2021).

Filozofii o nedokonalosti člověka řeší koalice SPOLU v kapitole pro bezpečnou zemi (ODS – KDU-ČSL – TOP 09 2021). Konzervativce k vyzdvihování významu společenského řádu, pořádku a k podezíravosti vůči přitahování svobody vedla přesvědčení, že jednotlivci touží po bezpečí a sounáležitosti (Heywood 2005: 84). Evropská unie a NATO jsou klíčovým partnerem pro prosazování zájmů České republiky. Alternativy členství Evropské unie není. V zájmu České republiky je demokratická a obchodně otevřená Evropská unie, kde není byrokracie. Nadále zůstane členství v NATO základem obrany, povinností České republiky je v něm plnit závazky. Složky integrovaného záchranného systému zajistí vnitřní bezpečnost České republiky. Moderní a profesionální armáda zajistí obranu. Nadále musí mít NATO schopnost sjednocovat Západ proti vnějším hrozbám, především z Ruska. Česká republika bude kromě partnerů v Evropské unii a NATO spolupracovat s perspektivními partnery, kterými jsou Izrael, Jižní Korea, Taiwan. V oblasti boje s terorismem, organizovanou kriminalitou a zajišťováním stability na evropských hranicích poskytuje Evropská unie rámec pro naši bezpečnost (ODS – KDU-ČSL – TOP 09 2021).

Ve volbách získala koalice SPOLU 27,79 % hlasů což bylo nejvíce ze všech kandidujících stran a koalic. Nejvíce hlasů získala v 8 ze 14 krajů České republiky. Po přepočtu hlasů na mandáty získala koalice 71 mandátů (Český statistický úřad nedatováno, d). TOP 09 má 14 poslanců (Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky nedatováno, b). Den po vyhlášení výsledků voleb, tedy 10. října 2021 bylo zveřejněno memorandum o vůli vytvořit většinovou vládu České republiky. Memorandum bylo uzavřeno zástupci ODS, TOP 09, KDU-ČSL, Českou pirátskou stranou a Starosty a nezávislími (Vaněk 2021, d).

V memorandu se signatáři zavázali, že nebudou jednat z žádnou jinou politickou stranou a žádají prezidenta České republiky, aby byl pověřen Petr Fiala jednáním o sestavení vlády (Vaněk 2021, d). Koaliční smlouva byla podepsána 8. listopadu 2021 (Vaněk 2021, e). Důvěru poslanecké sněmovny získala vláda 14. ledna 2022. V současném volebním období má TOP 09 ve vládě ministra zdravotnictví Vlastimila Válka a ministryni pro vědu, výzkum a inovace Helenu Langšádlovou. Markéta Pekarová Adamová byla zvolena předsedkyní poslanecké sněmovny (Vaněk 2022).

2.6. Shrnutí zmiňování komparačních kritérií v programech

V následující tabulce budou ve sloupcích zmíněna komparační kritéria z teoretické části a v řádcích budou volební roky, pro které byl program určen a programová východiska a principy. Výsledkem bude buď „ano“ v případě, že se strana či koalice tomuto kritériu v programu věnovala, nebo „ne“ v případě, že toto kritérium není zmíněno.

	Tradice	Nedokonalost člověka	Organická společnost	Hierarchie a autorita	Majetek a soukromé vlastnictví	Tržní ekonomika
Programová východiska a principy	ano	ano	ano	ne	ne	ano
Volby 2010	ano	ano	ano	ano	ano	ano
Volby 2013	ano	ano	ano	ano	ano	ano
Volby 2017	ano	ano	ano	ano	ano	ano
Volby 2021	ano	ano	ano	ano	ano	ano

Tab. 1: Shrnutí vybraných komparačních kritérií

Tradice je zmíněna v programových východiscích a principech strany, kdy TOP 09 vychází z tradic evropské křesťansko-židovské kultury. Filozofii o nedokonalosti člověka lze také najít v bodě prosperita, kde strana uvádí, že podmínkou k dosažení zisku musí být dodržování práv a etického jednání. Organická společnost je také zmíněna v programových východiscích a principech. TOP 09 ji zde zmiňuje ve vztahu k NATO a Evropské unii. Tržní ekonomice se TOP 09 věnuje v bodě prosperita. Svobodný trh vymezený jasnými a přehlednými pravidly je jediným nástrojem vedoucím k prosperitě a blahobytu (TOP 09 nedatováno, c).

Tradici se TOP 09 věnuje v programu pro volby v roce 2010 v kapitole kulturní politika a média píše TOP 09 o tradici jako o náboženské společnosti a církvi, které jsou tradiční instituce. Kritérium filozofie o nedokonalosti člověka je v programu zmíněno, když Policii České republiky považuje TOP 09 za klíčovou instituci ochrany života občanů. Organické společnosti se TOP 09 věnuje v kapitole hospodářské politice. TOP 09 navrhne zařadit prokazatelné náklady na služby spojené s hlídáním dětí mezi položky odečitatelné ze základu daně, jako podporu rodin s dětmi. Kritérium hierarchie a autorita je v programu také zmíněno. Vláda bude prioritně podporovat rodiny, které jen nečekají na pomoc od státu. Majetek řeší vláda v kapitole věnované boji s kriminalitou a korupcí, kdy Policii České republiky považuje vláda za klíčovou instituci ochrany majetku občanů. V kapitole kulturní politika a média zmiňuje TOP 09 majetek a soukromé vlastnictví v souvislosti s vytvořením příznivých podmínek pro vlastnictví movitého a nemovitého majetku. Tržní ekonomice se TOP 09 věnuje v kapitole hospodářské politice. Jako jeden ze základních kamenů demokratické společnosti vnímá TOP 09 fungující tržní prostředí (TOP 09 2010).

Tradici řeší TOP 09 v programu pro volby v roce 2013 ve vztahu s náboženskými svobodami, které bude TOP 09 vždy hájit. Ve 21. století budou plnit nezastupitelnou roli církve jako garant kulturní kontinuity. Filozofii o nedokonalosti člověka se TOP 09 věnuje v kapitole věnované zahraniční politice. Zásadní podmínkou bezpečnosti v Evropě a ve světě, je udržování a rozvíjení euroatlantických vztahů. Kritérium organická společnost je zmíněno v programu, když podle TOP 09 si zaslouží Ústava ČR největší respekt a úctu všech občanů ČR. Základem mezigenerační solidarity a budoucí prosperity společnosti je odpovědná výchova dětí (TOP 09 2013).

Hierarchie a autorita je zmíněna v programu TOP 09, pokud se lidé dostanou do nepříznivé životní situace, tak jim TOP 09 vyjadřuje solidaritu, ale na počátku řešení problému zapojení vlastních sil. Majetek a soukromé vlastnictví řeší TOP 09 v kapitole životního prostředí. Kdy limity těžby uhlí lze prolomit jen se souhlasem všech vlastníků nemovitostí. Tržní ekonomiku řeší TOP 09 v programu ve vztahu k uměleckému průmyslu. Kultura a umění mají významnou národohospodářskou roli. Pro podnikatelskou sféru je kultura velkou příležitostí (TOP 09 2013).

Tradici řeší TOP 09 v programu pro volby v roce 2017 v kapitole občanská společnost, kultura a církve. Kulturní identita České republiky je jasná, jedná se o evropské kulturní hodnoty a tradice humanismu, které pramení z židovsko-křesťanského duchovního odkazu a antiky. Filozofii o nedokonalosti člověka, majetku a soukromému vlastnictví se TOP 09 věnuje v kapitole zemědělství a venkov. Základním úkolem je zajištění bezpečných a kvalitních potravin. Podporování musí být především malí a střední producenti, lokální podniky. Klíčem k přilákání mladých zemědělců je podpora malých a rodinných firem. Kritérium organická společnost splňuje TOP 09 v tomto programu, když považuje za základ fungující společnosti soudržné rodiny, ve kterých dochází k výchově budoucích generací. Jako plnohodnotná politická společenství chápe TOP 09 EU a NATO. Kritérium hierarchie a autorita řeší TOP 09 v kapitole věnované sociální politice. Ve svém konání co nejsvobodnější a prosperující rodina je pro TOP 09 prioritou. Tržní ekonomiku řeší TOP 09 v kapitole věnované bezpečí a zahraniční politice a v kapitole hospodářská politika. Pro českou ekonomiku je zásadní společný evropský trh (TOP 09 2017).

Tradice řeší koalice SPOLU v programu pro volby v roce 2021 v podkapitole vzdělaná a kulturní společnost. Koalice bude podporovat vytváření a rekonstruování galerií, muzeí, divadel a koncertních sálů. Filozofii o nedokonalosti člověka se věnuje koalice SPOLU v podkapitole sport a aktivní život. Evropská unie a NATO jsou klíčovým partnerem pro prosazování zájmů České republiky. Alternativy členství Evropské unie není. Česká republika zůstane nadále členem NATO. V kapitole SPOLU pro zdravou rodinu koalice zmiňuje kritérium organická společnost a kritérium majetek a soukromé vlastnictví. Přístup ke kvalitnímu a dostupnému bydlení stále nemá příliš mnoho rodin a mladých lidí. V kapitole pro udržitelný rozvoj SPOLU zmiňuje kritérium hierarchie a autorita, když se věnuje podpoře spolkové činnosti (ODS – KDU-ČSL – TOP 09 2021).

Závěr

V této bakalářské práci jsem se zabýval vztahem mezi ideologií a rétorickou/politickou praxí v TOP 09. V teoretické části jsem se věnoval etablování konzervatismu jako nové politické ideologie. Následovalo důkladné popsání názorů na tradici, nedokonalost člověka, organickou společnost, hierarchii a autoritu, majetek. Tyto názory jsem pak ještě rozšířil o tržní ekonomiku a vytvořil si z nich hlavní komparační kritéria, která jsem pak hledal ve volebních programech do poslanecké sněmovny. Dále jsem se v teoretické části věnoval křesťanské demokracii, jelikož TOP 09 vychází k evropským tradicím křesťansko-židovské kultury. Analytickou část jsem rozdělil do podkapitol podle jednotlivých parlamentních voleb a programového východiska a principů strany. V těchto podkapitolách jsem se věnoval analýze programů a hledal v nich zmínky o mnou vybraných komparačních kritériích.

Cílem bakalářské práce bylo zjistit, zda-li TOP 09 ve svých volebních programech vychází z konzervativní ideologie. Odpověď na tuto otázku je ano, TOP 09 ve svých volebních programech vychází z konzervativní ideologie. V názoru na tradici strana často zmiňuje důležitost zachování tradiční kultury, která je předávána z generace na generaci a vztah s církví. Pro TOP 09 je důležitá také rodina, jejíž otázku často řeší ve vztahu k majetku a zaměstnání. V programu pro volby do PSP ČR v roce 2010 zmiňuje podporu i alternativních rodin, ve kterých by měly děti vyrůstat. Alternativní rodinou myslí zejména pěstounskou péči, která je lepší, než pobyt v ústavním zařízení (TOP 09 2010).

V úvodu bakalářské práce jsem si také stanovil 4 základní otázky, proto teď na ně jednotlivě odpovím.

1.) Nastala změna ideologie v průběhu existence strany?

Změna ideologie nastala v programech v oblasti zahraniční politiky, kdy ze začátku existence strany bylo považováno Rusko za partnera v ekonomické oblasti a byl zdůrazňován vzájemný respekt. V roce 2017 je v programu k Rusku uvedeno, že je to režim, který vydává pod tlak politický řád. V roce 2021 bylo v rámci kampaně koalice SPOLU Rusko označováno jako bezpečnostní hrozba. Nejspíše to bylo důsledkem anexe poloostrova Krym, východních oblastí Ukrajiny a výbuchy v muničních skladech ve Vrběticích, za kterými stáli agenti ruských bezpečnostních služeb. Také v oblasti životního prostředí lze vidět určitý posun. Ačkoliv je životní prostředí u TOP 09 často řešenou otázkou, v roce 2013 strana sice respektovala územní limity těžby uhlí, byla otevřena možnosti jejich prolomení. Pokud by s tím souhlasili vlastníci pozemků a obce, kterých by se to dotklo, v programu v roce 2021 už nebyla možnost prolomení limitů těžby zmíněna, naopak byl kladen důraz na obnovitelné zdroje energie.

2.) Jak ideologicky ovlivnil program vstup TOP 09 do předvolební koalice SPOLU?

TOP 09 měla ve všech parlamentních programech až na rok 2021 otázku přijetí eura, které dlouhodobě prosazuje, dokonce i teď během kampaně Myslíme na budoucnost, kdy je TOP 09 součástí vládní koalice. Ve volebním programu v roce 2010 měla jako prioritu stanovení konkrétního data, kdy bude možné euro přijmout. Ve volebním programu z roku 2013 uvádí jako vhodný termín pro přijetí eura roky 2018-2020. Ve volebním programu z roku 2017 strana znovu uvádí, že bude chtít stanovit přesné datum vstupu do

eurozóny. V programu koalice SPOLU není žádná zmínka o přijetí eura, uvádí se, že bude umožněno podnikatelům vést účetnictví v eurech.

Program koalice SPOLU v kapitole pro bezpečnou zemi se dost podrobně rozebírá modernizace a vyzbrojování armády, tolik informací k armádě v programech TOP 09 nebylo. Koalice v programu také pracuje s termínem IZS jako složky, která zajistí bezpečí na území České republiky. TOP 09 pracovala v oblasti bezpečí uvnitř České republiky jen s Policií ČR.

3.) Na jakých pozicích politického spektra se aktuálně TOP 09 nachází? TOP 09 je pravicová liberálně-konzervativní strana. TOP 09 klade důraz na tradice a rodinu. Liberalismus je přítomen hodně v ekonomické oblasti, kde prosazuje volný trh, nízké daně a klade důraz na ekonomickou svobodu. Konzervatismus je patrný v oblasti tradice a organické společnosti.

4.) Jak se daří naplňovat předvolební program koalice SPOLU v aktuálním volebním období, kdy je TOP 09 jednou z vládnoucích stran?

Ačkoliv koalice SPOLU prosazovala podle volebního programu vyrovnané rozpočty a kritizovala vládu Andreje Babiše za vysokou míru inflace, zatím se jí s tím nedaří bojovat. Situaci zhoršila i válka na Ukrajině a s ní spojená energetická krize. Zřejmě kvůli řešení problémů a následků války na Ukrajině neměla vláda čas na volbu národního ptáka, ke které se zavazuje v kapitole udržitelného života. Vládě se povedlo zajistit kapacity na LNG terminálu v Nizozemsku, odkud získáváme plyn po ukončení dodávek plynu z Ruska. V programu koalice slibovala změny ve stavebním zákoně, to se jí také daří, jelikož jde zákon v poslanecké sněmovně do třetího čtení.

V kapitole chytrý stát chce koalice zavést korespondenční volby ze zahraničí, vládní koalice to chce představit ve sněmovně, ale dají se očekávat obstrukce od opozice. Digitální komunikace se státem již byla zavedena pro živnostníky a právnické osoby pomocí datové schránky. Spolupráce s partnery jako je Jižní Korea a Taiwan také probíhá, na zahraniční návštěvě tam byla předsedkyně TOP 09 a Poslanecké sněmovny parlamentu Markéta Pekarová Adamová, kterou doprovodili další politici, zástupci akademické obce a podnikatelé. Česká republika má za sebou také předsednictví v Radě EU, které bylo hodnoceno pozitivně. Lze tedy říct, že se koalice SPOLU snaží postupně naplňovat předvolební program.

Práce by mohla být rozšířena v dalším výzkumu o analýzu jednotlivých programů TOP 09 pro komunální volby, krajské volby, senátní volby a volby do Evropského parlamentu. Bylo by zajímavé zjistit, jestli TOP 09 naplňuje stanovená komparační kritéria v těchto volbách. Lze provést také analýzu, jak docházelo k naplňování volebních programů v předcházejících letech, zejména v době, kdy byla TOP 09 součástí vlády Petra Nečase. Po konci funkčního období stávající vlády Petra Fialy, lze udělat analýzu naplňování současného programu.

Seznam použité literatury

Fiala, Petr (2007). *Laboratoř sekularizace: náboženství a politika ne-náboženské společnosti: český případ* (Brno: CDK).

Fiala, Petr – Mikš, František (2019). *Konzervatismus dnes* (Brno: B&P Publishing).

Fellows, Roger (1996). Edmund Burke. In: Žegklitz, Jaromír, *Velké postavy politické filosofie* (Praha: Občanský institut).

Hanák, David (2007). *České konzervativní myšlení* (Brno: Studio Arx s. r. o.).

Heywood, Andrew (2005). *Politické ideologie* (Praha: Eurolex Bohemia).

Hloušek, Vít – Kopeček, Lubomír (2010). *Politické strany původ, ideologie a transformace politických stran v západní a střední Evropě* (Praha: Grada Publishing).

Kirk, Russell (2000). *Konzervativní smýšlení* (Praha: Občanský institut).

Nisbet, Robert (2011). *Politický konzervatismus sen a realita* (Voznice: LEDA spol. s r. o.).

Rouček, Libor (1993). *Malá politologie* (Praha: Ústav mezinárodních vztahů).

Scruton, Roger (1993). *Smysl konzervatismu* (Praha: Torst).

Scruton, Roger – Dooley, Mark (2016). *Hovory s Rogerem Scrutonem* (Brno: Masarykova univerzita).

Stankiewicz, Władysław Józef (1993). *Hledání politické filosofie* (Brno: CDK).

Valeš, Lukáš (2007). *Dějiny politických teorií* (Plzeň: Aleš Čeněk).

Seznam použitých zdrojů

Bartoníček, Radek – Dohnalová, Anna – Doubravová, Barbora (2021). Feri už je minulostí, koalice Spolu rozjela podruhé kampaň pro mladé. *Aktuálně.cz*. 4. 8. 2021 (<https://zpravy.aktualne.cz/domaci/feri-je-uz-minulosti-koalice-spolu-rozjela-podruhe-kampan-pr/r~fab95df2f52711eb8a900cc47ab5f122/>, 3. 4. 2023).

Český statistický úřad (nedatováno, a). *Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 28. 05. – 29. 05. 2010* (<https://www.volby.cz/pls/ps2010/ps2?xjazyk=CZ>, 3. 4. 2023).

Český statistický úřad (nedatováno, b). *Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 25. 10. – 26. 10. 2013* (<https://www.volby.cz/pls/ps2013/ps?xjazyk=CZ>, 3. 4. 2023).

Český statistický úřad (nedatováno, c). *Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 20. 10. – 21. 10. 2017* (<https://www.volby.cz/pls/ps2017/ps?xjazyk=CZ>, 3. 4. 2023).

Český statistický úřad (nedatováno, d). *Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 8.10. – 9.10.2021* (<https://www.volby.cz/pls/ps2021/ps?xjazyk=CZ>, 3. 4. 2023).

Langšádlová, Helena (2009). Usnesení Celostátního výboru TOP 09. *TOP 09*. 28. 11. 2009 (<https://www.top09.cz/o-nas/celostatni-snemy/snem-2009/usneseni-celostatniho-snemu-top-09-568.html>, 17. 2. 2023).

Mikš, František (2020). Konzervatismus. *Sociologická encyklopedie*. 21. 9. 2020 (<https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Konzervatismus>, 18. 3. 2023).

Ministerstvo vnitra České republiky (2023). *Rejstřík politických stran a politických hnutí* (https://aplikace.mvcr.cz/seznam-politickyh-stran/Vypis_Rejstrik.aspx?id=321, 17. 2. 2023).

ODS – KDU-ČSL – TOP 09 (2021). *Volební program SPOLU dáme Česko dohromady* (https://www.top09.cz/files/soubory/spolu-dame-cesko-dohromady-volebni-program-2021-koalice-ods-kdu-csl-top-09_2006.pdf, 3. 4. 2023).

Pinkoski, Nathan (2020). What is Christian Democracy?. *Tocqueville21*. 2. 10. 2020 (<https://tocqueville21.com/le-club/what-is-christian-democracy/>, 19. 3. 2023).

Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky (nedatováno, a). *Mgr. Petr Gazdík* (<https://www.psp.cz/sqw/detail.sqw?id=5914&o=7>, 3. 4. 2023).

Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky (nedatováno, b). *Poslanecký klub TOP 09* (<https://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=5300>, 3. 4. 2023).

TOP 09 (nedatováno, a). *Karel Schwarzenberg* (<https://www.top09.cz/kdo-jsme/osobnosti/karel-schwarzenberg-511.html>, 17. 2. 2023).

TOP 09 (nedatováno, b). *Ing. Markéta Pekarová Adamová* (<https://www.top09.cz/kdo-jsme/osobnosti/ing-marketa-pekarova-adamova-14463.html>, 17. 2. 2023).

TOP 09 (nedatováno, c). *Programová východiska a principy* (<https://www.top09.cz/proc-nas-volit/programova-vychodiska-a-principy/>, 21. 3. 2023).

TOP 09 (2010). *Volební program volby do Poslanecké sněmovny 2010* (https://www.top09.cz/files/soubory/volebni-program-2010-do-poslanecke-snemovny_85.pdf, 3. 4. 2023).

TOP 09 (2013). *Volby do 2013 Poslanecké sněmovny* (https://www.top09.cz/files/soubory/volebni-program-2013-do-poslanecke-snemovny_894.pdf, 3. 4. 2023).

TOP 09 (2017). *Volební program 2017* (https://www.top09.cz/files/soubory/volebni-program-2017-do-poslanecke-snemovny_1717.pdf, 3. 4. 2023).

TOP 09 (2021). *Stanovy politické strany TOP 09* (<https://www.top09.cz/onas/stanovy/>, 17. 2. 2023).

Vaněk, Vladan (2020, a). TOP 09, ODS a KDU-ČSL podepsaly memorandum o spolupráci. *TOP 09*. 27. 10. 2020 (<https://www.top09.cz/co-delame/tiskove-zpravy/top-09-ods-a-kdu-csl-podepsaly-memorandum-o-spolupraci-27838.html>, 3. 4. 2023).

Vaněk, Vladan (2020, b). TOP 09 schválila vytvoření koalice s ODS a KDU-ČSL. *TOP 09*. 19. 11. 2020 (<https://www.top09.cz/co-delame/tiskove-zpravy/top-09-schvalila-vytvoreni-koalice-s-ods-a-kdu-csl-27920.html>, 3. 4. 2023).

Vaněk, Vladan (2020, c). ODS, KDU-ČSL a TOP 09 jdou do toho SPOLU a vyzývají občany: Pojd'te s námi!. *TOP 09*. 9. 12. 2020 (<https://www.top09.cz/co-delame/tiskove-zpravy/ods-kdu-csl-a-top-09-jdou-do-toho-spolu-a-vyzyvaji-obcany-pojdte-s-nami-27978.html>, 3. 4. 2023).

Vaněk, Vladan (2021, a). SPOLU dáme Česko dohromady. Lídři koalice SPOLU podepsali koaliční smlouvu. *TOP 09*. 11. 4. 2021 (<https://www.top09.cz/co-delame/tiskove-zpravy/spolu-dame-cesko-dohromady-lidri-koalice-spolu-podepsali-koalicni-smlouvu-28445.html>, 3. 4. 2023).

Vaněk, Vladan (2021, b). SPOLU: Představujeme program „SPOLU dáme Česko dohromady“ a kandidátky do sněmovních voleb. *TOP 09*. 20. 4. 2021 (<https://www.top09.cz/co-delame/tiskove-zpravy/spolu-predstavujeme-program-spolu-dame-cesko-dohromady-a-kandidatky-do-snemovnich-voleb-28546.html>, 3. 4. 2023).

Vaněk, Vladan (2021, c). Koalice SPOLU zahájila kampaň a odzvonila éře populismu, drancování veřejných financí a úpadku morálky. *TOP 09*. 19. 5. 2021 (<https://www.top09.cz/co-delame/tiskove-zpravy/koalice-spolu-zahajila-kampan-a-odzvonila-ere-populismu-drancovani-verejnych-financi-a-upadku-moraliky-28607.html>, 3. 4. 2023).

Vaněk, Vladan (2021, d). Koalice SPOLU: Podepsali jsme memorandum s koalicí Pirátů a Starostů o vytvoření většinové vlády ČR. *TOP 09*. 10. 10. 2021 (<https://www.top09.cz/co-delame/tiskove-zpravy/koalice-spolu-podepsali-jsme-memorandum-s-koalici-piratu-a-starostu-o-vytvoreni-vetsinove-vlady-cr-29051.html>, 3. 4. 2023).

Vaněk, Vladan (2021, e). Koalice SPOLU a koalice Piráti a Starostové podepsaly koaliční smlouvu. *TOP 09*. 8. 11. 2021 (<https://www.top09.cz/co-delame/tiskove-zpravy/koalice-spolu-a-koalice-pirati-a-starostove-podepsaly-koalicni-smlouvu-29132.html>, 3. 4. 2023).

Vaněk, Vladan (2022). Naše vláda získala důvěru Poslanecké sněmovny. *TOP 09*. 14. 1. 2022 (<https://www.top09.cz/co-delame/tiskove-zpravy/nase-vlada-ziskala-duveru-poslanecke-snemovny-29322.html>, 3. 4. 2023).

Vláda České republiky (nedatováno, a). *Vláda Petra Nečase*
(<https://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2010-cr/petr-necas/prehled-byvalych-clenu-vlady-petra-necase-96390/>,
3. 4. 2023).

Vláda České republiky (nedatováno, b). *Vláda Bohuslava Sobotky*
(https://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2013-cr/bohuslav_sobotka/prehled-clenu-vlady-bohuslava-sobotky-29-01-2014---trva-124534/, 3. 4. 2023).

Seznam tabulek uvnitř textu

Tab. 1: Shrnutí vybraných komparačních kritérií	45
---	----

Resumé

This bachelor thesis deals with the relationship between ideology and rhetorical/political practice of a selected political party - TOP 09. TOP 09 is based on the traditions of Christian-Jewish European culture. It is a democratic and conservative party. TOP 09 strives to make the Czech Republic a respected member of the European Union (TOP 09 2021). In the theoretical part I have discussed the positioning of the party on the political spectrum. I used a descriptive method to characterize conservatism. The ideology of the party includes Christian Democracy, so I also characterize this concept in a separate chapter. I mention its main ideas and its relationship with political parties in Europe. I selected from conservatism 6 criteria, and I looked for their presence in the programmes for the elections to the Chamber of Deputies and in the party's programme and principles. The aim of the bachelor thesis was to find out if TOP 09 is based on conservative ideology in its programmes. I found that TOP 09 is based on conservative ideology in its election programmes. The change of ideology occurred in the programs in the field of foreign policy, when at the beginning of the party's existence Russia was considered as a partner in the economic sphere and mutual respect was emphasized. In the 2021 campaign of the SPOLU coalition, Russia was referred to as a security threat. TOP 09 was ideologically influenced by joining the SPOLU coalition, and all previous election programmes for the Czech parliamentary elections mentioned the adoption of the euro. The 2021 programme of the SPOLU coalition does not mention the adoption of the euro.